

THE IMPACT OF RELIGIOUS CONFLICTS IN SRI LANKA FROM 2009 TO 2019 DURING THE POST-WAR DECADE ON BUILDING PEACE IN THE COUNTRY

2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ ලංකාවේ ඇති වූ ආගමික ගැටුම්
ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමට ඇති කරන ලද බලපෑම

^{*1}Madhubhashani, Udeshika, J.L.A. & ²Subasinghe, Wasantha. & ³Herath, Oshadhi

¹Corruption Prevention officer, Commission to Investigate Bribery and Corruption

²Department of Sociology, University of Kelaniya

³Department of Philosophy, University of Kelaniya

^{*1}Corresponding Author Email jayasekaraus@gmail.com

ABSTRACT

This article examines the impact of religiously motivated incidents and communal clashes on peacebuilding efforts in Sri Lanka between 2009 and 2019. Although the civil war officially ended in 2009, the post-war decade witnessed a rise in religious tensions, particularly targeting Muslim and Christian minorities. Key incidents such as the Aluthgama riots (2014), Digana violence (2018), and the Easter Sunday attacks (2019) illustrate how unresolved religious and ethnic grievances continue to shape societal dynamics. The main objective of this study is to identify how religiously motivated violence has influenced post-war reconciliation and interfaith relations, and to assess the contribution of religious and political actors in either aggravating or mitigating these tensions. This study revealed the background factors of these clashes, the role of religious and political actors towards these attacks, and the broader implications for national reconciliation. Methodologically, the research adopts a qualitative approach, integrating both primary and secondary data sources. Primary data were collected through key informant interviews with religious leaders, community representatives, and policymakers, while secondary data included academic literature, reports, and media analyses. The study employed the case study method and content analysis to examine patterns, narratives, and socio-political contexts of selected incidents.

KEY WORDS: Peacebuilding, Post-war, Reconciliation, Religious Tension

සංක්ෂේපය

මෙම පර්යේෂණය 2009 සහ 2019 අතර ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන් කෙරෙහි ආගමික වශයෙන් අභිප්‍රේරිත සිදුවීම් සහ වාර්ගික ගැටුම්වල බලපෑම පරීක්ෂා කරයි. සිවිල් යුද්ධය නිල වශයෙන් 2009 දී අවසන් වුවද, පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ ආගමික ආතතීන් ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබුණි, විශේෂයෙන් මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි සුළු ජාතීන් ඉලක්ක කර ගනිමින්, අලුත්ගම කෝලාහල (2014), දිගු ප්‍රවණ්ඩකාරී සිදුවීම (2018) සහ පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාර (2019) වැනි ප්‍රධාන සිදුවීම් මගින් නොවිසඳුණු ආගමික සහ වාර්ගික දුක්ගැන්විලි සමාජ ගතිකත්වය හැඩගස්වන ආකාරය නිරූපණය කෙරේ. මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ ආගමික වශයෙන් අභිප්‍රේරිත ප්‍රවණ්ඩත්වය පශ්චාත් යුධ සංහිදියාවට සහ අන්තර් ආගමික සබඳතාවලට බලපා ඇති ආකාරය හඳුනා ගැනීම සහ මෙම ආතතීන් උග්‍ර කිරීම හෝ අවම කිරීම සඳහා ආගමික සහ දේශපාලන ක්‍රියාකාරීන්ගේ දායකත්වය තක්සේරු කිරීමයි. මෙම අධ්‍යයනය ගැටුම්වලට බලපාන පසුබිම් සාධක, ආගමික සහ දේශපාලන ක්‍රියාකාරීන්ගේ භූමිකාව සහ ජාතික සංහිදියාව සඳහා පුළුල් ඇහවුම් ගවේෂණය කරයි. ක්‍රමවේදීය වශයෙන්, පර්යේෂණය ප්‍රාථමික සහ ද්විතීයික දත්ත මූලාශ්‍ර දෙකම ඒකාබද්ධ කරමින් ගුණාත්මක ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කරයි. ආගමික නායකයින්, ප්‍රජා නියෝජිතයින් සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් සමඟ ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන්ගේ සම්මුඛ සාකච්ඡා හරහා ප්‍රාථමික දත්ත රැස් කරන ලද අතර, ද්විතීයික දත්තවලට අධ්‍යයන සාහිත්‍යය, වාර්තා සහ මාධ්‍ය විශ්ලේෂණ ඇතුළත් විය. තෝරාගත් සිදුවීම්වල රටා, ආබාහන සහ සමාජ-දේශපාලනික සන්දර්භයන් පරීක්ෂා කිරීම සඳහා අධ්‍යයනය සිද්ධි අධ්‍යයන ක්‍රමය සහ අන්තර්ගත විශ්ලේෂණය භාවිතා කළේය. මෙම සිදුවීම් පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවේ විශ්වාසය ගොඩනැගීම, සහජීවනය සහ තිරසාර සාමයට බලපා ඇති ආකාරය තේරුම් ගැනීමට මෙම පර්යේෂණය උත්සාහ දරා ඇත.

මූලාසනය : සාමය ගොඩනැංවීම, පශ්චාත් යුධ සමය, සංහිදියාව, ආගමික ආතතිය

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ දශක තුනකට ආසන්න සිවිල් යුද්ධයේ අවසානය 2009, ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයේ තීරණාත්මක සන්ධිස්ථානයක් සනිටුහන් කළේය. කෙසේ වෙතත්, 2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය ශ්‍රී ලංකාව තුළ සාමය ගොඩනැංවීම සඳහා වන අභියෝගවලින් පිරී ඇත. ඒ අතර, ආගමික ආතතීන් දිගුකාලීන සංහිදියාවට සහ සමාජ සහජීවනයට සැලකිය යුතු බාධකයක් ලෙස මතු වී තිබේ. පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ, විශේෂයෙන්ම මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි ප්‍රජාවන් ඉලක්ක කරගත් ආගමික වශයෙන් මෙහෙයවන ලද ගැටුම් ශ්‍රී ලංකාව තුළ සිදු විය (Haniffa, 2015).

ආගමික විවිධත්වයෙන් කැපී පෙනෙන රටක් වන ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමේ ප්‍රයත්නයන්ට අන්තර් ආගමික අන්තවාදය සැලකිය යුතු අභියෝගයක් එල්ල කර ඇත. අන්තවාදී මතවාදයන්ගේ අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වය බොහෝ විට ආගමික ප්‍රජාවන් අතර ආතතීන්ට හේතු වී ඇති අතර, සමගිය සහ තිරසාර සාමය වර්ධනය කිරීමේ උත්සාහයන් අඩපණ කිරීම මෙහිදී සිදු

වේ. ආගමික කණ්ඩායම් තුළ සිටින අන්තවාදී කොටස් රට තුළ බෙදීම වර්ධනය කිරීම සිදු කරන අතරම රට තුළ ප්‍රචණ්ඩත්වය වර්ධනය සඳහා අගමික ඉගැන්වීම් අතර ඇති වෙනස්කම් උපයෝගී කර ගනිමින් සමාජ හා දේශපාලන අස්ථාවරත්වයක් රට තුළ ඇති කරයි (Herath, 2015).

ඉතිහාසයේ සිට පැවතගෙන ආ ගැටළු, දුක්ගැන්විලි, සමාජ ආර්ථික අසමානතාවයන් සහ දේශපාලනික ක්‍රියාකාරකම් එකිනෙක ඡේදනය වන පරිසරයන් තුළ අන්තවාදය වර්ධනය වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ, පශ්චාත් යුධ සමයේ සිවිල් යුද්ධයට සහ ආගමික මූලධර්මවාදයේ නැගීමට හේතු වූ ජනවාර්ගික හා ආගමික ආතතීන් අවිශ්වාසයේ සහ සතුරුකමේ වර්ධනයට දායක වී ඇත. නිදසුනක් වශයෙන්, 2019 පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාර මගින් සමාජ සහජීවනය සහ ජාතික ආරක්ෂාව කෙරෙහි අන්තර් ආගමික අන්තවාදයේ විනාශකාරී බලපෑම දැක්විය හැකිය. (Amarasinghe, 2020; Subasinghe, 2016).

එපමණක් නොව, අන්තර්-ආගමික අන්තවාදය බොහෝ විට සංහිදියා ක්‍රියාවලීන් අඩපණ කිරීමෙන් සාමය ගොඩනැගීමට බාධා කරයි. මැදිහත්කරුවන් ලෙස ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාව ඇති ආගමික නායකයින්ට අන්තවාදී අදහස් සමඟ පෙළ ගැසුණු විට මෙය ප්‍රජාවන් අතර විශ්වාසය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට බාධා කරන අතර සහයෝගී සාමය ගොඩනැගීමේ මූලපිරීම් වලට ප්‍රතිරෝධය වර්ධනය කරයි (Deegalle, 2014).

අන්තර් ආගමික අන්තවාදය ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා ආගමික අධ්‍යාපනය, ආගමික සාකච්ඡා සහ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ සමඟ සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන් ඒකාබද්ධ කරන බහුපාර්ශ්වීය ප්‍රවේශයක් අවශ්‍ය වේ. ආගම් හරහා අන්තවාදයට එරෙහිව සටන් කිරීම අරමුණු කරගත් වැඩසටහන්හි ඇති වටිනාකම් අවධාරණය කළ යුතු අතර, එකමුතුකම සහ අන්‍යෝන්‍ය ගෞරවය පිළිබඳ හැඟීමක් සෑම දෙනා තුළම ඇති කළ යුතුය. මෙම සන්දර්භය තුළ ආගමික නායකයින්ට තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කළ හැකි බැවින්, ඔවුන්ට මධ්‍යස්ථව ක්‍රියාකරමින් සිටින්නේ අනුගාමිකයින් සාමකාමී සහජීවනය කරා මෙහෙයවිය හැකිය (Liyanage, 2018).

එනමුත් බොදු බල සේනා (BBS) වැනි කණ්ඩායම් මෙම කාලය තුළ ප්‍රමුඛත්වය ලබා ගත් අතර, සිංහල බෞද්ධ ජාතිකවාදය ප්‍රවර්ධනය කරමින් අන්තර් ආගමික ගැටුම් වර්ධනය කිරීමට දායක විය. 2014 දී අලුත්ගම කෝලාහල සහ 2018 දී දිගන නොසන්සුන්තාව වැනි සිදුවීම්, ඉන්පසු 2019 දී පාස්කු ඉරිදා බෝම්බ ප්‍රහාර, ආගමික සහජීවනයට විශාල ලෙස බලපෑම් ඇති කළේය. මෙම සිදුවීම් සාමය ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලීන්ට ද බලපෑම් ඇති කරන ලදී. 2009 සහ 2019 අතර ආගමික ගැටුම් සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට, විශේෂයෙන් විශ්වාසය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම, අන්තර් ආගමික සංවාදය සහ ජාතික සමගිය කෙරෙහි බලපා ඇති ආකාරය පරීක්ෂා කිරීමෙන් මෙම පරතරය පිරවීම පර්යේෂණයේ අරමුණයි.

පර්යේෂණ ගැටළුව

2009 දී රට තුළ පැවති ජනවාර්ගික ගැටුම යුධමය වශයෙන් අවසන් වුවද සමාජය තුළ ඇති වූ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රචණ්ඩත්වය පශ්චාත් යුධ සමයේදී වරින් වර රට තුළ ඉස්මතු වී ඇත. මෙම සිදුවීම්වලින් පෙනී යන්නේ රටේ පශ්චාත් යුධ සමය තුළ සාමය ගොඩනැගීමේ මූලපිරීම්, ආගමික මත ඉවසීම සහ අන්තර් ආගමික විශ්වාසය ප්‍රමාණවත් ලෙස වර්ධනය කර නොමැති බවයි. බොහෝ සංහිදියා උත්සාහයන්, ගැටුමේ ජනවාර්ගික මානයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කර ඇති අතර, සමාජ සහජීවනයට තර්ජනයක් වන වර්ධනය වන ආගමික ධූර්වීකරණය බොහෝ දුරට

නොසලකා හැර ඇත. මෙම පශ්චාත් යුධ සමයේ ආගමික ගැටුම් ශ්‍රී ලංකාවේ සංහිදියාව සහ ජාතික ඒකාබද්ධතාවයේ ඉලක්ක කෙරෙහි බලපා ඇති ආකාරය පිළිබඳ පුළුල් ශාස්ත්‍රීය විශ්ලේෂණයක් නොමැතිකම පවතී. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ පශ්චාත් යුධ සමයේදී සාමය ගොඩනැගීමට මූලපිරීමේ ගැටුමේ ආගමික මානය බොහෝ දුරට නොසලකා හැර ඇති අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සංහිදියාව සහ ජාතික ඒකාබද්ධතාවයට හානි කරන අන්තර්-ආගමික ආතතීන් අඛණ්ඩව පැවතීම යන ගැටලුව මෙම පර්යේෂණය මගින් ආමන්ත්‍රණය කරයි.

පර්යේෂණ අරමුණ

මෙම පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ වන්නේ 2009 සහ 2019 අතර ආගමික වශයෙන් පෙළඹවූ සිදුවීම් සහ ගැටුම් පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට බලපා ඇති ආකාරය පරීක්ෂා කිරීමයි. එමෙන්ම මෙහිදී තවදුරටත් අන්තර් ආගමික සබඳතා, ප්‍රජාවන් අතර විශ්වාසය ගොඩනැගීම සහ ජාතික සංහිදියාවේ සමස්ත ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි ඒවායේ බලපෑම කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කෙරේ.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ද්විතීයික සහ ප්‍රාථමික දත්ත භාවිත කරමින් පර්යේෂණය සිදු කරන ලදී. මෙහිදී සිද්ධි අධ්‍යයන ක්‍රමය යටතේ කේන්ද්‍රීය පුද්ගල සම්මුඛ සාකච්ඡා ඇසුරින් ගුණාත්මක පර්යේෂණයක් කරන ලදී. එසේම සන්දර්භ විග්‍රහයේදී පුවත්පත් වාර්තා, ලේඛනාගාර සහ සිවිල් සමාජ ප්‍රකාශනවල ලේඛන විශ්ලේෂණය, ආගමික නායකයින්, සාමය ගොඩනැගීමේ වෘත්තිකයන්, ප්‍රජා නායකයින් සහ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයින් සමඟ ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන්ගේ සම්මුඛ සාකච්ඡා වේ. ආගමික ප්‍රවණත්වයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රදේශවලින් (උදා: අලුත්ගම) ප්‍රතිචාර දක්වන්නන් තෝරා ගැනීම සඳහා අරමුණු සහිත නියැදීම භාවිතා කරන ලදී. සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන් කෙරෙහි ආගමික සිදුවීම්වල බලපෑමට අදාළ ගැටුම් සහ ආබාසන හඳුනා ගැනීමට තේමාත්මක විශ්ලේෂණය භාවිතා කරන ලද අතර කැමැත්ත, රහස්‍යභාවය සහ සංස්කෘතික සංවේදීතාව ඇතුළු සදාචාරාත්මක සලකා බැලීම් පර්යේෂණ ක්‍රියාවලිය පුරාම තහවුරු කෙරුණි.

මෙහි අධ්‍යයන නියැදිය තෝරාගෙන ඇත්තේ ගැල්වුන් ත්‍රිකෝණයට අනුව ය. මේ අනුව, දත්ත රැස් කිරීම සඳහා සමාජයේ විවිධ මට්ටම්වල පුද්ගලයින් භාවිතා කිරීම. බිම් මට්ටමේ 10 ගම්වැසියන්, පසුව මධ්‍යම මට්ටමේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, ආගමික සමිති සහ පුණ්‍ය සංවිධානවල නියැලී සිටින පුද්ගලයින් 5 දෙනෙකු, ඉහළ මට්ටමේ හමුදා, පොලිස් සහ ආගමික නායකයින් වන පුද්ගලයින් 5 දෙනෙකු වේ. මෙම අධ්‍යයනය සඳහා ඉලක්කගත ජනගහනයට ශ්‍රී ලංකාව පුරා ආගමික හා සාමය ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම්වල නියැලී සිටින පුද්ගලයින් ඇතුළත් වේ. මෙයට හමුදා නිලධාරීන්, පොලිස් නිලධාරීන්, ආගමික නායකයින්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සේවකයින්, ආගමික සමාජවල සාමාජිකයින්, පුණ්‍ය සංවිධාන සහ ප්‍රජා මූලපිරීම්වල ක්‍රියාකාරීව නියැලී සිටින ගම්වැසියන් ඇතුළත් වේ. විවිධ පරාසයක සහභාගිවන්නන් ඉලක්ක කර ගනිමින්, ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ සමාජ මට්ටම්වල සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට ආගමික සිතුවිලි සහ භාවිතයන් බලපාන ආකාරය පිළිබඳ පුළුල් දැක්මක් ග්‍රහණය කර ගැනීම අධ්‍යයනයේ අරමුණයි.

2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ ලංකාවේ ඇති වූ ආගමික ගැටුම්

වසර තිහක් පුරාවට ලංකාව තුළ පැවති සිවිල් යුද්ධය නිල වශයෙන් 2009 දී අවසන් වුවද, යුද්ධය අවසන් වී වසර දහයක කාලයක් 2009 සහ 2019 අතර කාලය තුළ එනම් පශ්චාත් යුධ දශකය සලකා බැලූ විට පෙනී යන්නේ එම කාලය තුළ රට තුළ ආගමික ගැටුම් වාර්ගික හා ආගමික ප්‍රජාවන් අතර විශේෂයෙන්ම සිංහල බෞද්ධයන් සහ සුළුතර මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි කණ්ඩායම් අතර ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබෙන බවයි. තවද යුද්ධය අවසන් වීමෙන් පසු, බොදු බල සේනා (BBS) වැනි ජාතිකවාදී බෞද්ධ කණ්ඩායම් මතු වූ අතර, බුද්ධාගම සහ සිංහල සංස්කෘතිය තර්ජනයට ලක්ව ඇති බවට අදහස ප්‍රවර්ධනය කළේය. මෙය විශේෂයෙන් මුස්ලිම්වරුන් සහ ක්‍රිස්තියානීන් කෙරෙහි අසත්‍ය කතා, අනියත භියක් හා සැකයක් මෙන්ම සහ සමාජ ආතතීන් වැඩි කිරීමට හේතු විය. (දර්ගා නගරයේ ගම්වාසීන් සමඟ පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවක්, 2025).

එම කාලය (2009–2019) ඇතුළත සිදු වූ ප්‍රධාන ආගමික ගැටුම් සහ සිදුවීම් අතර,

- මද්‍රසාවට එරෙහිව විරෝධතාව (2012 මැයි 25): බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා කිහිප දෙනෙකුගේ නායකත්වයෙන් යුත් ‘දාරුල් කරාන් ඉල් බවානි ඊමාන්’ මද්‍රසාවට එරෙහිව විරෝධතාකරුවන් 250 කට අධික පිරිසක් විරෝධතාවක් පැවැත්වූ අතර එය නීති විරෝධී බවත් එය එළවන් පූජා කරන ස්ථානයක් බවත් චෝදනා කළහ. මද්‍රසාව වසා දමන ලෙස ඉල්ලා විරෝධතාකරුවන් පිරිස ගල් හා කුණු වූ මස් විසි කළහ (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- මඩකලපුවේ උන්නිව්වායි ගම්මානයේ ආරවුල (2012 අගෝස්තු 12): මඩකලපුවේ උන්නිව්වායි ගම්මානයේ මොහිදින් ප්‍රමිත පල්ලිය කණ්ඩායමක් විසින් ගිනිබත් කරන ලදී. සිද්ධියට දමිල මක්කල් විදුහලායි පුලිකල් (ටිඑම්ටීපී) හෙවත් කරුණා අම්මාන් කණ්ඩායමේ සාමාජිකයින් සම්බන්ධ විය හැකි බවට චෝදනා එල්ල වූ නමුත් මෙය විවාදාත්මක ය (Sudar, 2012).
- වැල්ලම්පිටිය, කොහිලවත්තේ සිදුවීම (2012 අගෝස්තු 30): කොළඹ, වැල්ලම්පිටිය, කොහිලවත්තේ මොහිදින් ප්‍රමිත පල්ලියට පහර දී එහි ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍රයට හානි සිදු කිරීම. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- අනුරාධපුර, තක්කියා පල්ලියේ සිදුවීම (2012 ඔක්තෝබර් 26): අනුරාධපුර, මලවත්ත පටුමගෙහි තක්කා පල්ලියක් ඇතුළත ඊද්-උල්-අදා උත්සවය දින අලුයම 02.30 ට හඳුනා නොගත් පුද්ගලයින් විසින් පුළුස්සා දමන ලදී. තවද 2013 ජනවාරි 09 වන දින, බෞද්ධ පූජකවරුන් ඇතුළු පිරිසක් පල්ලිය ඉවත් කරන ලෙස ඉල්ලා විරෝධතාවක් පැවැත්වූහ. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- මස්ජිද්දල්කයිරියා පල්ලියේ සිදු වීම (2012 අප්‍රේල් 20): රංගිරි දඹුල්ල පාර්ශවයේ මහනායක හිමිපාණන්ගේ නායකත්වයෙන් යුත් 2000 ක පමණ පිරිසක්, වසර 50 ක් පැරණි මස්ජිද්දල්කයිරියා පල්ලියට බලහත්කාරයෙන් ඇතුළු වූ අතර, එම කණ්ඩායම එය නීති විරෝධී යැයි කියා සිටියේය. පල්ලියේ සිකුරාදා යාඥාවන් අත්හැර දැමීමට සිදු වූ අතර පොලිස් ආරක්ෂාව යටතේ පල්ලිය ඉවත් කරන ලදී. ඉන්පසු පල්ලියට කුරානයේ පිටපත් විනාශ කර ඇති බවත් ඒවා තබා තිබූ අල්මාරිවලට හානි සිදුවී ඇති බවත් වාර්තා විය. පල්ලියට පෙට්‍රල් බෝම්බ ප්‍රහාරයක් ද එල්ල විය (Ameen, 2012).
- කුරුණෑගල රිදීගම ගම්මානහි ආරවුල (2012 නොවැම්බර් 02): කුරුණෑගල රිදීගම ගම්මානහි ආරම්භ කරන ලද තක්වීන් ජමාත් පල්ලියට එහි සාමාජිකයින් සහ ප්‍රදේශවාසීන් අතර ඇති වූ ගැටුම්වලින් හානි සිදුවිය. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).

- හලාල් විරෝධී ව්‍යාපාරය (2013 ජනවාරි 02): බොදුබල සේනා සංවිධානය ‘හලාල්’ එපා කියන්න’ යනුවෙන් හලාල් විරෝධී ව්‍යාපාරයක් පැවැත්වීය (Karunasena, Rupasinghe, 2013).
- මහරගම ප්‍රකාශය සම්මත වීම (2013 පෙබරවාරි 18): 2013 පෙබරවාරි 17 වන දින ‘මහරගම ප්‍රකාශය’ සම්මත වීමත් සමඟ බොදුබල සේනා සංවිධානයේ ව්‍යාපාරය තවත් වර්ධනය විය. මෙම ප්‍රකාශනයේ කරුණු 10 ක් අඩංගු වූ අතර ඉන් එකක් වූයේ හලාල් සහතික කළ ආහාර තහනම් කිරීමයි. තවද මෙහිදී අවධානයට යොමු වූ කරුණු ලෙස ශ්‍රී ලාංකික කාන්තාවන් මැද පෙරදිගට යැවීම, මැද පෙරදිග අරමුදල්වලින් මුස්ලිම් පල්ලි ඉදිකිරීම, සිංහල ජනගහනය වර්ධනය අවම කිරීම අරමුණු කරගත් ඇතැම් උපත් පාලන ක්‍රම සහ කාන්තාවන්ගේ ඇඳුම් ‘බුර්කාර්’ ඔවුන් ‘ගෝනිබිල්ලා’ ඇඳුමක් ලෙස මෙහිදී හැඳින්වීය (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- ඉස්ලාමීය අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ සංවිධානයේ ක්‍රියාකාරිත්වය (2013 පෙබරවාරි 22): ඉස්ලාමීය අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ සංවිධානය මුස්ලිම් ව්‍යාපාරික ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීම සඳහා අත් පත්‍රිකා බෙදා හැරීම සිදු කොට තිබේ. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- පොතුච්ඡේහි හර්තාල් ව්‍යාපාරය (2013 මාර්තු 24): මන්මලේ හි අලුතින් ඉදිකරන ලද අඩි 350 ක උසකින් යුත් බුද්ධ ප්‍රතිමාව සහ බෞද්ධ ආධිපත්‍යය වර්ධනය වීම හෙළා දකිමින් පොතුච්ඡේහි හර්තාල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වන ලදී (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- කුරගල සිදුවීම (2014 අප්‍රේල් 04): ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යම කඳුකරයේ සබරගමු පළාතේ බලන්ගොඩ පිහිටි කුරගල පූජනීය කන්ද මුස්ලිම්වරුන්ගේ පූජනීය වූ පුරාණ සූරි සිද්ධස්ථානයක් ඇති බවට ශ්‍රී ලංකාවේ මුස්ලිම්වරුන් විශ්වාස කරන අතර ලාංකික බෞද්ධයන් විශ්වාස කරන පරිදි මෙහි ඇති පාෂාණ ගුහාව පුරාණ බෞද්ධ ආරාම ස්ථානයක් බවයි. 2014 අප්‍රේල් 04 වන දින බෞද්ධ හිමිනමක් ප්‍රමුඛ කණ්ඩායමක් කුරගල මුස්ලිම් පල්ලි පරිශ්‍රයෙහි පිහිටි පල්ලිය සහ සොහොන් දෙකක් කඩා දැමීමේ අරමුණින් කුරගල මුස්ලිම් පල්ලියට ඇතුළු වීමට උත්සාහ කළේ ඒවා කලක් බෞද්ධ මධ්‍යස්ථාන යටතේ තිබූ පුරාවිද්‍යාත්මක ස්ථානයක පිහිටා ඇති බව පවසමිනි. බලධාරීන් ඒවා ඉවත් කිරීමට පියවර නොගත්තේ නම් නැවත පැමිණෙන බවට මෙම පිරිස කියා සිටි අතර, බලන්ගොඩ මහේස්ත්‍රාත්වරයා විසින් නිකුත් කරන ලද වාරණ නියෝගයක් නොතකා කුරගල මුස්ලිම් පල්ලියෙන් පිටත රැස් වූහ. මුස්ලිම් පල්ලිය කඩා දැමීම සඳහා සිහල රාවය ආධාරකරුවන් 150 ක් පමණ ඊට අවශ්‍ය අවි ආයුධ හා උපකරණ ද පැමිණි බව පොලිසිය පැවසීය (Kurukulasuriya, 2014).
- අලුත්ගම කෝලාහල (2014 ජුනි 12): බස්නාහිර පළාතේ අලුත්ගම නගරයේ ඇති වූ ආරවුලක් හේතුවෙන් මෙම ගැටුම ඇති විය. මෙහිදී සිංහල බෞද්ධයන් සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ඇති වූ ප්‍රචණ්ඩ ගැටුම් හේතුවෙන් මරණ කිහිපයක් ද, දුෂිම් ගණනක් තුවාල ලැබූ අතර නිවාස, සාප්පු සංකීර්ණ සහ මුස්ලිම් පල්ලි විනාශ කිරීම් හා ගිනි තැබීම් වාර්තා විය. මෙහිදී ප්‍රධාන වශයෙන්ම ආගමික ප්‍රචණ්ඩත්වය වර්ධනය සම්බන්ධයෙන් බොදුබල සේනාවට එරෙහිව චෝදනා එල්ල විය. මෙය පශ්චාත් යුධ සමයේ ශ්‍රී ලංකාවේ සිදු වූ ප්‍රබලතම මුස්ලිම් විරෝධී කෝලාහලවලින් එකකි. එදින සිදු වූ සිදුවීම් කෙටියෙන් කිවහොත් බෞද්ධ භික්ෂුවකට සහ ඔහුගේ රියදුරුට මාර්ගයේ ඇති වූ ආරවුලක් හේතුවෙන් මුස්ලිම් තරුණයින් තිදෙනෙකු විසින් පහර දෙන ලදී. සැකකරුවන් 03 දෙනා

මහේස්ත්‍රාත්වරයා වෙත ඉදිරිපත් කර රිමාන්ඩ් කරනු ලැබූ අතර, පොලීසියට ප්‍රකාශයක් කළ භික්ෂුව රෝහල් ගත කරන ලදී. 2014 ජුනි 15 වන දින, බෞද්ධ භික්ෂුව තවත් භික්ෂුන් වහන්සේලා සහ ගිහියන් කිහිප දෙනෙකු සමඟ රෝහලෙන් පිටව ගොස් පන්සලට යමින් සිටියදී, දර්ශා නගරයේ පල්ලිය පසුකර යමින් සිටියදී මුස්ලිම් පිරිසක් විසින් ගල් ප්‍රහාරයක් එල්ල කරන ලදී. මෙම සිදුවීම ජුනි 16 වන දින බේරුවලට ද පැතිර ගිය ප්‍රචණ්ඩත්වයට හේතු විය. දර්ශා නගරයේ මුස්ලිම් ප්‍රහාරයක් හේතුවෙන් බෞද්ධ භික්ෂුවක් මිය ගිය බවට පැතිර ගිය අසත්‍ය කථනා හේතුවෙන් එය තදාසන්න ප්‍රදේශවලට පැතිර ගියේය. බේරුවල සහ අලුත්ගම නගරයේ මුස්ලිම් ව්‍යාපාරිකයන් කිහිප දෙනෙකු සමඟ සිදු කළ සාමූහික සාකච්ඡා තුළින් අනාවරණය වූයේ, ඔවුන් මුස්ලිම් තරුණයින්ගේ ක්‍රියාව හෙළා දකින බවත් මෙම ක්‍රියා හේතුවෙන් ප්‍රදේශය තුළ විශාල අවිශ්වාසයක්, ආතතියක් සහ නොසන්සුන්තාවයක් ඇති වූ බවත්ය. තවද, බෞද්ධ අන්තවාදී සංවිධානවල සහභාගීත්වය, භික්ෂුවට සහ බෞද්ධයින්ට මුස්ලිම්වරුන් විසින් පහර දෙන බවට බෞද්ධයන්ගේ මානසිකත්වය අවදි කරන බව ඔවුන් අවධාරණය කළහ. තත්ත්වය වැරදි ලෙස අර්ථකථනය කිරීම නිසා ප්‍රජාවන් දෙකක් අතර සුළු ගැටුමක් ප්‍රචණ්ඩත්වයක් දක්වා වර්ධනය විය. සිද්ධිය ගැන නොදැන සිටි නූගත් පිරිසක් එකිනෙකාට පහර දුන් අතර, එනමුත් සිංහල පවුල් කිහිපයක් මුස්ලිම් පවුල් ආරක්ෂා කළ අතර, පසුගිය දශක කිහිපය තුළ ඔවුන්ගේ සහජීවනය, ශක්තිමත් සබඳතා සහ ජනවාර්ගික සමගිය පෙන්නුම් කරමින් ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම් පවුල් කිහිපයක් ආරක්ෂා කළ අතර ඇතැම් මුස්ලිම්වරුන් ප්‍රදේශයේ සිංහලයන් ආරක්ෂා කළ බවටත් තොරතුරු අනාවරණය විය (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).

- පුත්තලම නගරයේ හර්තාල් ව්‍යාපාරය (2016 ජුනි 19): අලුත්ගම සිද්ධිය හෙළා දකිමින් සහ බොදු බල සේනා සංවිධානය තහනම් කරන ලෙස ඉල්ලා සිටිමින් මුස්ලිම් ප්‍රජාව සහ මුස්ලිම් දේශපාලනඥයන් කිහිප දෙනෙකු පුත්තලම නගරයේ හර්තාල් ව්‍යාපාරයක් දියත් කළහ. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- විල්පත්තු ජාතික වනෝද්‍යානය ආක්‍රමණය කිරීමේ චෝදනාව: මුස්ලිම්වරුන් විසින් විල්පත්තු ජාතික වනෝද්‍යානය ආක්‍රමණය කිරීමේ චෝදනාව මතුවීම සහ මුස්ලිම් දේශපාලනඥයින්ගේ සභාය ඔවුන්ට ලැබෙන බවට එල්ල වන චෝදනාවලට පුළුල් ප්‍රචාරයක් ලැබීම, නව ගැටුමකට ආරම්භය සපයා ඇත. මෙමගින් පරිසරයට සිදුවන හානිය සොයා බැලීම සඳහා ක්ෂේත්‍ර සංචාරයක් සිදු කිරීම සඳහා බොදු බල සේනා සංවිධානය (BBS) මෙම ප්‍රදේශයට පැමිණියේය. තවද, මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියට විදේශ ආධාර සපයන රටවල් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හරහා අරමුදල් සපයන බවට බොදුබල සේනා සංවිධානය චෝදනා කරන ලදී. මෙහිදී මුස්ලිම්වරුන් ප්‍රකාශ කොට සිටියේ 1990 දී එල්ටීටීඊ යුද්ධය හේතුවෙන් තමන් අවතැන් වූ බවත්, ඔවුන් මෙහි පදිංචිකරුවන් බවත්, බොදුබල සේනා සංවිධානය දැඩි ලෙස මෙය ප්‍රතිනිර්මාණය කරන බවටත් පැමිණිලි කළහ. මෙය දෙපිරිස අතර දැඩි මතවාදී ගැටුමක් හා නොසන්සුන්කාරී තත්ත්වයක් නිර්මාණය කෙරිණි (Perera, Priyankara, Chandana, 2014).
- අම්පාර නගරයේ සිංහල සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ගැටුම (2018 පෙබරවාරි 26): මෙහිදී සිංහල ජාතිකයෙකු අම්පාර කල්මුණේ පාරේ පන්සල් හන්දියේ පිහිටි මුස්ලිම්හෝටලයෙන් මිලදී ගත් ආහාර වේලක පිරිමින්ගේ වඳභාවයට හේතු වන බවට සැක කෙරෙන පෙනී සොයාගෙන ඇත. හිමිකරුගෙන් විමසූ විට ඔහු පෙනී ගැන පැහැදිලි කිරීමට අපොහොසත් වූ බැවින් පසුව

සිංහල තරුණයින් පිරිසක් එම ස්ථානයට පැමිණ හෝටල් හිමිකරු සහ කාර්ය මණ්ඩලය සමඟ උණුසුම් වාදයක් ඇති කර ගත්හ. ටික වේලාවකට පසු සිංහල ජාතිකයින් 250 කට අධික පිරිසක් එම ස්ථානයට දිව ගොස් හෝටලයට පහර දී දේපළවලට හානි කළහ. මෙම සිද්ධියත් සමඟ සිංහල කල්ලිය තවත් මුස්ලිම් කඩයක් අසල තිබූ කඩයක් විනාශ කර, පල්ලියේ තාප්පය කඩා, පල්ලියට අයත් දේපළ කිහිපයක් විනාශ කර, යතුරු පැදි 03ක් විනාශ කර, වෑන් රථය පුළුස්සා, ලොරි 02ක වීදුරු බිඳ දමා ඇත. මෙම ප්‍රහාර හෙළා දකිමින් අක්කරෙයිපත්තු පාරේ සහ එරාගම ජීවත් වන මුස්ලිම්වරු මාර්ගවල ටයර් පුළුස්සා හර්තාල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වා ඇති අතර, පෙබරවාරි 27 වන දින එරාගම ප්‍රමීමා පල්ලියට මුස්ලිම් පිරිමින් 200 කට අධික සංඛ්‍යාවක් එක්රැස් වී ප්‍රහාරය සම්බන්ධයෙන් ඔවුන්ගේ අප්‍රසාදය පළ කොට ඇත. තවද, ප්‍රදේශයේ දේශපාලනඥයෙකු නිරීක්ෂණ වාර්තාවක් සඳහා එරාගම ප්‍රමීමා පල්ලියට ගොස් ඇත. ඔහු එම ස්ථානයේ සිටි සිංහල ජනතාවට ද තර්ජනය කර ඇත. අම්පාර පොලිසිය නඩුවට සම්බන්ධ සැකකරුවන් අත්අඩංගුවට පසුව නඩුව විභාග කිරීමෙන් පසු ඇප මත නිදහස් කර ඇත. (Kermeliotis, 2018)

- තෙල්දෙණියේ ගැටුම (2018 පෙබරවාරි 22): තෙල්දෙණියේ සිංහල රියදුරෙකුට ඉන්ධන පිරවුම්හලේදී මුස්ලිම් තරුණයින් කිහිප දෙනෙකු පහර දී තිබුණි. මෙය සිදුවී ඇත්තේ ගමන් කරමින් සිටියදී ඇති වූ රථවාහන ආරවුලක් හේතුවෙන් ය. 2018 මාර්තු 03 වන දින මහනුවර සාමාන්‍ය රෝහලේදී වින්දිතයා මිය ගොස් තිබුණේ බරපතල තුවාල හේතුවෙන් තෙල්දෙණිය රෝහලෙන් මාරු කිරීමෙන් පසුවය. මෙම සිද්ධියත් සමඟ සැකකාර මුස්ලිම් තරුණයින් තෙල්දෙණිය පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගෙන තවදුරටත් රිමාන්ඩ් කරනු ලැබීය. කෙසේ වෙතත්, 2018 මාර්තු 03 වන දින මහියංගන නුවර මාර්ගයේ මොරගහමුල්ල හන්දියේ සිදු වූ ප්‍රහාරය හෙළා දකිමින් ප්‍රදේශය පුරා කෝපයට පත් සිංහල තරුණයින් එක්රැස් විය. තවද, තවත් සිංහල කණ්ඩායමක් ප්‍රදේශයේ වෙළඳසැල් කිහිපයකට පහර දී ඇති අතර පසුව සැකකරුවන් 24 දෙනෙකු පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගන්නා ලදී (International Crisis Group, 2019).
- දිගන ප්‍රචණ්ඩත්වය (2018 මාර්තු): මෙය මහනුවර දිස්ත්‍රික්කයේ සිදු විය. මුස්ලිම් කණ්ඩායමක් අතින් මරණයක් සිදු වූ බවට වෝදනා එල්ල වන අතර සිංහල මිනිසෙකුගේ මරණයෙන් ගැටුම ආරම්භ වී ඇත. මෙම ගැටුමෙහි ප්‍රතිඵල ලෙස මුස්ලිම් නිවාස, ව්‍යාපාර සහ මුස්ලිම් පල්ලිවලට මැර ප්‍රහාර එල්ල විය. තවද 2018 මාර්තු 05 මඩකලපුවේ මෙම දෙපාර්ශ්වය අතර වූ සාකච්ඡාවක් අසාර්ථක වීමෙන් නැවතත් ප්‍රදේශයේ ගැටුම් උත්සන්න වූ අතර සිංහලයන් 500 කට අධික පිරිසක් රැස් වූහ. මෙම පිරිස දිගන නගරයේ මුස්ලිම්වරුන්ට අයත් වෙළඳසැල් සහ දේපළවලට පහර දුන්හ. මෙම ප්‍රහාරයෙන් සාප්පු 25 ක් සහ නිවාස 15 ක් සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ විය. සාප්පු 44 ක් සහ නිවාස 39 ක් අර්ධ වශයෙන් හානි විය. මුස්ලිම් පල්ලි 02 ක් සහ වාහන කිහිපයක් ද මැර පිරිස විසින් හානි කරන ලද අතර ප්‍රදේශයේ තත්වය පාලනය කිරීම සඳහා පොලිස් ඇදිරි නීතිය පනවන ලදී. එමෙන්ම රට තුළ හදිසි තත්වයක් පැනවීම සිදු වූ අතර වෛරී ප්‍රකාශ පැතිරීම පාලනය කිරීම සඳහා සමාජ මාධ්‍ය තාවකාලිකව තහනම් කරන ලදී. නැවතත් 2018 මාර්තු 06 දින මහනුවර නිවසක මුස්ලිම් තරුණයෙකුගේ මළ සිරුරක් සොයා ගත් අතර මින් මෙම තත්වය නැවතත් උත්සන්න විය. එදිනම මැණික්හින්න පල්ලියට හානි කරමින් සිටි පිරිසකට පොලිසිය වෙඩි තැබීය. මෙම සිද්ධියේදී එක් අයෙකු බරපතල තුවාල ලබා මහනුවර රෝහලට ඇතුළත් කරන ලදී. මෙම සිද්ධියත් සමඟ මහනුවර පොලිස් බල ප්‍රදේශයේ සිදුවීම් කිහිපයක් සිදුවිය. තැන්තේකුඹුර

මුස්ලිම් පල්ලියට පහර දීමට සිංහල පිරිසක් උත්සාහ කිරීම ආරක්ෂක අංශ විසින් මැඩපවත්වන ලදී. ආපසු එන අතරතුර ඔවුන් මුස්ලිම්වරුන්ට අයත් ත්‍රිරෝද රථ කිහිපයකට හානි කළහ. තවද කටුගස්තොට නගරයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් පලතුරු වෙළඳසැල් ගිනි තබා ඇත. එමෙන්ම එලුගොඩ, පැනිදෙනිය මුස්ලිම් පල්ලියට ගල් ප්‍රහාරයක් එල්ල විය. රාත්‍රියෙහි කුණ්ඩසාලේ නත්තරම්පොත ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් ගෘහ භාණ්ඩ සාප්පුවක් ගිනි තබා ඇත. එමෙන්ම මහනුවර, අම්පිටිය මුස්ලිම් පල්ලියට ගල් හා ගල් කැට ප්‍රහාරයක් එල්ල විය. එමෙන්ම 2018 මාර්තු 07 වන දින කෙන්ගල්ල ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් ගෘහ භාණ්ඩ සාප්පුව ගිනි තබා විනාශ කර ඇත. අලුයම මුස්ලිම් පිරිසක් පූජාපිටිය මාර්ගයේ මුල්ලේගම බුද්ධ ප්‍රතිමාවට හානි කර ඇත. ජේරාදෙණිය නගරයේ මුස්ලිම් පල්ලියට මුර සංචාර බෝම්බයක් විසි කර ඇති අතර පංගොල්ලමඩ මුස්ලිම් සහ සිංහලයන් ගැටුම් ඇති කර ගෙන ඇත. තවද 2018 මාර්තු 08 වාර්තා වූ සිදුවීම් පරිදි ගල් ප්‍රහාරයකින් පිළිමතලාවේ දන්තරේ නිවාස කිහිපයකට හානි සිදුවිය. 2018 මාර්තු 09 වාර්තා වූ සිදුවීම් පරිදි පොල්ගල්ලේවත්තේගෙදර ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් නිවසකට ගිනි තබා ඇත. ජේරාදෙණිය මාර්ගයේ මුර සංචාර බෝම්බ 12 ක්, මුරුතවල, ඉලුක්වත්ත, ප්‍රගති මාවත යන ස්ථාන වලින් මුර සංචාර බෝම්බ 10 ක් සොයා ගන්නා ලදී. සමාජ මාධ්‍ය හරහා වැරදි පණිවිඩ රට පුරා පැතිර යාම හේතුවෙන් මීට සමගාමීව විවිධ හුදකලා සිදුවීම් රැසක් ඇති විය. ප්‍රදේශයේ සිංහල සහ මුස්ලිම් ප්‍රජාව අතර විශාල වැරදි වැටහීමක් ද වර්ධනය විය. ප්‍රදේශයේ ඇදිරි නීතිය පැනවීමෙන් සාමාන්‍ය ජනතාව කලබලයට පත් විය. සිදුවීම්වලට සම්බන්ධ සැකකරුවන් 161 දෙනෙකු අත්අඩංගුවට ගත් බවත්, මෙම සිදුවීම්වලට සම්බන්ධ වෙතත් ප්‍රදේශවලින් පුද්ගලයින් 69 දෙනෙකු අත්අඩංගුවට ගත් බවත් තවද, මෙම මහනුවර කෝලාහල සම්බන්ධයෙන් ඊට සමගාමීව රටේ අනෙකුත් ප්‍රදේශවල ද සිදුවීම් කිහිපයක් සිදුවී ඇත (International Crisis Group, 2019).

- වචනනිව් මාර්ග බාධකයේ රාජකාරියේ යෙදී සිටි පොලිස් කොස්තාපල්වරුන් දෙදෙනෙකු ඝාතනය කිරීම (2018 නොවැම්බර් 30): මෙම සිදු වීමේදී සැකකරුවන් 03 දෙනෙකු පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගත් අතර අත්අඩංගුවට ගත් සැකකරුවන් අතර සංවිධාන නායකගේ රියදුරු ද ඇතුළත් වේ (International Crisis Group, 2019).
- මාවනැල්ල බුදු පිළිමයට හානි කිරීම (2018 දෙසැම්බර් 26): මාවනැල්ල මුස්ලිම් තරුණයින් සිව්දෙනෙකු දින කිහිපයක් තුළ ප්‍රදේශයේ බුදු පිළිම කිහිපයකට හානි කළ බවට චෝදනා කරමින් පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගන්නා ලදී. ඔවුන් ශ්‍රී ලංකාවේ අන්තවාදී ඉස්ලාමීය සංවිධානයක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති ජාතික තවුහික් ජමාත් (NTJ) සංවිධානයෙහි සාමාජිකයින් වන බවත් ප්‍රදේශයේ ජීවත් වන සිංහල සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ගැටුමක් ඇති කිරීම ඔවුන්ගේ අරමුණ බව ආරක්ෂක අංශ හෙළි කළේය (Kurukulasuriya, 2018).
- පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාරය (2019 අප්‍රේල් 21): පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාරය ඉලක්ක වියේ කොළඹ, මීගමුව සහ මඩකලපුවේ පල්ලි සහ සුබෝපහෝගී හෝටල් ය. මින් බොහෝ දරුවන්, කාන්තාවන් හා විදේශිකයන් ද ඇතුළුව 250 කට අධික පිරිසක් මිය ගියහ. මෙහි ප්‍රතිපල ලෙස ලෙස මුස්ලිම්වරුන්ට එරෙහි පළිගැනීමේ ප්‍රහාර, ඉස්ලාම් භීතීකාව ඉහළ යාම, මහජනතාව අතර තම ආගමික මතවාද අනුව හෙදීමක් ඇති වීම යනාදිය දැක්විය හැකිය (Gunaratna, 2019).

සාමය ගොඩනැගීමට ආගමික ගැටුම් තුළින් සිදුවන ලද බලපෑම්

ඉහත සිද්ධීන් විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් පෙනී යන්නේ, ප්‍රචණ්ඩත්වය උත්සන්න වීමට සහ ආගමික ආතති තත්ත්වයන් මතුවීමට බලපෑමක් දැක්වූ අතුරු හේතු ගණනාවක් පැවති බවය. මේ අතර ප්‍රදේශීය මට්ටමින් සිංහල සහ මුස්ලිම් ප්‍රජාව අතර වසර ගණනාවක් තිස්සේ අවිශ්වාසය වර්ධනය වීම, ආර්ථික හා වාණිජ වාසි සම්බන්ධයෙන් මාධ්‍ය විසින් ආගමික ගැටුම් අවස්ථා වැරදි ලෙස විකාශනය කිරීම, හා බෞද්ධ අන්තවාදී සංවිධාන ලෙස හැඳින්වෙන “බොදු බල සේනා” ආදියට රජයේ සහාය ලැබෙන බව පෙන්වුම් කිරීමෙන් දේශපාලන වාසි ලබාගැනීමේ උත්සාහයන් ප්‍රධාන බලපාන සාධක ලෙස හඳුනාගත හැකිය. තවද, ප්‍රචණ්ඩත්වය වැළැක්වීම සඳහා ආගමික නායකයින් විසින් ප්‍රජාව මග පෙන්වීමේ අඩු මට්ටමක් දැක්වීම, බොදු බල සේනා සහ අනෙකුත් අන්තවාදී සංවිධානවල ක්‍රියාකාරකම් සීමා කිරීමට රජය ගත් පියවර ප්‍රමාණවත් නොවීම, සහ ආරක්ෂක හමුදාවන් නිසි ලෙස යොදා නොගැනීම යන කරුණුද තත්ත්වය තවත් තීව්‍ර කිරීමේ දායකයන් වූහ. ඉන් අමතරව, ප්‍රදේශීය දේශපාලනඥයින් විසින් තම දේශපාලන අරමුණු ඉටු කිරීමට මෙම සිද්ධීන්ට වැරදි අර්ථකථනයන් භාවිතා කිරීමද ප්‍රජාව අතර විශ්වාස උන කරමින් ආගමික ආතති තත්ත්වය තවදුරටත් උත්සන්න කළ බව සම්මුඛ සාකච්ඡා (2025) දී අනාවරණය විය.

ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයේ ආගමික වශයෙන් අභිප්‍රේරිත සිදුවීම් සහ වාර්ගික ගැටුම් කිහිපයකට මුහුණ දුන්නේය, විශේෂයෙන් 2009 මැයි මාසයේ සිවිල් යුද්ධය අවසන් වීමෙන් පසුව, යුද්ධය නිල වශයෙන් අවසන් වුවද, පශ්චාත් යුධ සමයේදී විවිධ ආකාරවලින් ආගමික ආතතීන් රට තුළ තීව්‍ර විය.

මෙම ආතතීන් හා ගැටුම්වල බලපෑම විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අනාවරණය වන්නේ ප්‍රජාවන් අතර විශ්වාසය බිඳ වැටී ඇති බවය. විශේෂයෙන් බෞද්ධයන් සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ඇති වූ බිය, අමනාපය සහ සැකය සමාජය තුළ අවිශ්වාසය හා පරස්පර විරෝධතා තවත් වැඩි කිරීමට හේතු වූ අතර, පාස්කු ප්‍රහාරයෙන් පසු ක්‍රිස්තියානි ප්‍රජාවද මෙම අවිශ්වාස සහ බියග්‍රතාවයට ගොදුරු විය. මේ සමඟම ආගම අනුව ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ බෙදීම්ද තීව්‍ර විය. ආගමික ගැටුම් හේතුවෙන් ඇති වූ අනාරක්ෂිත භාවය නිසා නගර සහ ගම්මානවල ජනතාව ආගම් අනුව වෙන්වී පදිංචි වීමට පටන් ගත් අතර, එම තත්ත්වය සමාජීය එකමුතුව බිඳ දැමීය.

තවද, ආගම දේශපාලනීකරණය වීම ද තවත් දැවැන්ත ගැටලුවක් විය. මෙම ආගමික ගැටුම් දේශපාලන වාසි සඳහා භාවිතා කරමින් බහුතර ආගමික හැඟීම් උද්දීපනය කිරීමත්, ජාතිකවාදී අසත්‍ය කතා ප්‍රචාරය කිරීමත් මැතිවරණ සමයේදී බහුතර ඡන්දය ලබා ගැනීමේ උත්සාහයන්ට යොදා ගන්නා ලදී. මේ හේතුවෙන් ආගමික විරෝධතා තවදුරටත් ව්‍යාප්ත වූ අතර, පවතින ආගමික ආතතීන් වඩාත් තීව්‍ර විය.

එමඟින් සාමය හා සංහිදියාව ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලියට දැඩි අහියෝග මතුවිය. බොහෝ වැඩසටහන් ජනවාර්ගික සංහිදියාව (සිංහල-දෙමළ) මත අවධානය යොමු කළ නමුත් ආගමික මානය නොසලකා හැරීම හෝ අවතක්සේරු කිරීම නිසා ඒවා අසාර්ථක විය. ඉහත විෂයයන් පෙන්වන්නේ, පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවේ ආගමික අවිශ්වාසය, දේශපාලන බලපෑම් සහ අසාර්ථක සංහිදියා උත්සාහයන් රට තුළ සදාචාරමය හා සමාජීය ඒකතාවය බිඳ දැමූ බවය.

මෙසේ රට තුළ විවිධ ගැටුම් හා සාමය සඳහා විවිධ පසුබෑම් තිබියදීත්, සමහර බිම් මට්ටමේ සාමය ගොඩනැගීමේ මූලපිටිම්, එනම් උදාහරණයන් ලෙස, අන්තර් ආගමික සංවාද, ඒකාබද්ධ ප්‍රජා ව්‍යාපෘති හා සහජීවනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ආගමික නායකයින්ගේ සහභාගීත්වය සිදු වී තිබීම යම් තාක් දුරකට හෝ රටට ධනාත්මක බලපෑමක් හා සාමය සඳහා පිටිවහලක් සපයන ලදී.

නිගමනය

2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය ශ්‍රී ලංකාව සඳහා සාමය, විශ්වාසය සහ සමාජ සහජීවනය නැවත ගොඩනැගීමේ අභියෝගාත්මක කාල පරිච්ඡේදයක් ලෙස සැලකිය හැක. යුද්ධය අවසන් වුවද, එය උත්පත්තිය ලබාදුන් මූලික සමාජ, ආර්ථික සහ ආගමික ගැටුම් සම්පූර්ණයෙන් විසඳා නොමැතිව පවතින අතර, එම පසුබෑසීම ආගමිකව ප්‍රේරිත ප්‍රචණ්ඩත්වයට සහ අන්තර් ආගමික විශ්වාසවන්තභාවය පළවීමට අවකාශ ලබා දී ඇත. අලුත්ගම, දිගන සහ පාස්කු ඉරිදා වැනි සිදුවීම් මගින් පෙනී යන්නේ, යුද්ධය අවසන් වීම සාමයේ ආරම්භයක් නොව, වෙනත් ආකාරයක ගැටුම් හා අගාමික අන්තවාදය සඳහා නව වේදිකාවක් වූ බවයි.

මෙම පර්යේෂණයෙන් අනාවරණය වූයේ ආගමික ගැටුම් රටේ ජාතික සංහිදියාවට හානි කළා පමණක් නොව, අන්තර් ආගමික සංවාද, විශ්වාසය ගොඩනැගීම සහ සහජීවනය වර්ධනය කිරීමේ උත්සාහයන් ද අඩපණ කළ බවයි. විශේෂයෙන්ම බොදුබල සේනා වැනි කණ්ඩායම්වල ක්‍රියාකාරීත්වය, දේශපාලන සහාය සහ මාධ්‍ය පණිවිඩ මගින් බිය සහ අවිශ්වාසය වර්ධනය කිරීම, මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි ප්‍රජාවන්ගේ අයිතිවාසිකම් හා ආරක්ෂාව පිළිබඳ සැකය ඇති කළේය.

එසේම, ආගමික නායකයින්ගේ හා ප්‍රජා නායකයින්ගේ කාර්යභාරය සාමය ගොඩනැගීමේදී ඉතාමත් වැදගත් බව මෙම පර්යේෂණයෙන් පෙන්වනු ලබයි. ඒ අනුව, ආගමික නායකත්වය සහ ආගමික අධ්‍යාපනය රටේ සාමය ගොඩනැගීමේ අනාගතය සඳහා මූලික තීරණාත්මක සාධක ලෙස සැලකිය යුතුය. අවසානයේ, ශ්‍රී ලංකාවේ තිරසාර සාමයක් සනාථ කිරීම සඳහා, ආගමිකව හා ජනවාර්ගිකව බෙදීම නොව, අන්‍යෝන්‍ය ගෞරවය, විවෘත සංවාද සහ සමාන නීති ආරක්ෂාව යටතේ සියලු ආගම් එකට එකතු කරන ප්‍රතිසංස්කරණාත්මක ප්‍රවේශයක් අවශ්‍යය. මෙවන් ප්‍රවේශයක් තුළින් පමණක් පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවට තත්පරික සාමයකට එහා ගොස්, විශ්වාසය හා සහජීවනය මත පදනම් වූ සත්‍ය සාමයකුත් ජාතික ඒකාබද්ධතාවයකුත් ලබාගත හැකි වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

Amarasinghe, Y. R. (2020). *Post-war religious extremism and national security: A study of the Easter Sunday attacks in Sri Lanka*. Colombo: Centre for Policy Alternatives.

Ameen, A. (2012, September 29). Dambulla Residents Eviction Order. *Ceylon Today*. Retrieved May 8, 2025, from <http://groundviews.org/2012/04/24/deed-of-mosque-in-dambulla-and-photos-of-damage-how-is-this-structure-illegal>.

Deegalle, M. (2014). *Sri Lanka's Buddhist-Muslim tensions and the role of Buddhist*

extremists. In K. Wellman & L. Tokuno (Eds.), *Religion and human security: A global perspective* (pp. 147–160). Oxford University Press.

Gunaratna, R. (2019). *Sri Lanka's Easter Sunday massacre: Lessons for the international community*. Counter Terrorist Trends and Analyses, 11(4), 1–5.

Haniffa, F. (2015). *Competing for victim status: Northern Muslims and the ironies of post-war reconciliation*. In M. Mayer, D. Rajasingham-Senanayake, & Y. Thangarajah (Eds.), *Understanding post-war reconciliation in Sri Lanka* (pp. 133–156). Social Scientists' Association.

Herath, D. (2015). *Religious extremism and inter-religious relations in post-war Sri Lanka*.

Colombo: Regional Centre for Strategic Studies.

International Crisis Group. (2019). *After Sri Lanka's Easter Bombings: Reducing Risks of Future Violence*. Retrieved April 27, 2025, from <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/sri-lanka/302-after-sri-lankas-easter-bombings-reducing-risks-future-violence>

Kermeliotis, T. (2018, February 27). *Mosque vandalised in Ampara*. Al Jazeera. Retrieved

May 8, 2025, from <https://www.aljazeera.com/news/2018/2/27/mosque-vandalised-in-ampara>.

Kurukulasuriya, U. (2014, April 16). *Pictures of the Kuragala Islam holy site demolition*. Colombo Telegraph. Retrieved April 25, 2025, from <https://www.colombotelegraph.com/index.php/pictures-of-the-kuragala-islam-holy-site-demolition/>

Kurukulasuriya, U. (2018, December 29). *Several Buddha statues attacked in Mawanella*:

Police arrest two suspects. Colombo Telegraph. Retrieved April 25, 2025, from <https://www.colombotelegraph.com/index.php/several-buddha-statues-attacked-in-mawanella-police-arrest-two-suspects/>

Karunasena, G., & Rupasinghe, W. (2013, January 9). *Sri Lankan Buddhist chauvinists provoke violence against Muslims*. Retrieved April 25, 2025, from <https://www.wsws.org/en/articles/2013/01/09/sril-j09.html>.

Liyanage, S. (2018). *The role of religious leaders in promoting interfaith harmony in Sri Lanka*. Journal of Interreligious Studies, 22, 45–58.

Perera, R., Priyankara, H., & Chandana, H. (2014, April 10). *BBS to inspect forest destruction in Wilpattu*. *Lankadeepa*. Retrieved April 25, 2025.

Subasinghe, W., (2016). Sociological analysis on prisoners; with special reference to prisoners of death penalty and life imprisonment in Sri Lanka, *Journal of Advances in Humanities and Social sciences*.

Sudar, O. (2012, August 12). *Steps taken to renovate mosque and houses destroyed by fire*:

Mosque in Unnichchai set on fire. Retrieved April 25, 2025, from <http://www.tamilguardian.com/article.asp?articleid=6788>